

نگاهی به گروه تاریخ دانشگاه تبریز پرقدمت و آینده‌دار

دانشگاه تبریز امسال ۷۲ ساله شد. دانشگاهی که در سال ۱۳۲۶ با دو دانشکده ادبیات و علوم پزشکی کار خود را آغاز کرد، در حال حاضر با داشتن بیش از ۲۱ دانشکده، ۱۰ پژوهشکده و گروه پژوهشی، پنج قطب علمی، بیش از ۸۰۰ نفر عضو هیئت‌های علمی، ۲۴ هزار نفر دانشجو و هزار نفر کارکنان اداری، در ۲۰۹ رشته دکتری تخصصی، ۳۲۲ رشته کارشناسی ارشد، ۱۶۴ رشته کارشناسی و ۴ رشته کاردانی به تربیت نیروی انسانی ماهر و متخصص اهتمام دارد. در میان ۲۱ دانشکده دانشگاه تبریز، شاید دانشکده حقوق و علوم اجتماعی را بتوان یکی از دانشکده‌های موفق این دانشگاه پر قدمت دانست که هم‌اکنون با ۴۰ نفر عضو هیئت علمی، چهار گروه آموزشی، ۱۹ رشته گرایش و ۹۸۰ نفر دانشجو در حال فعالیت است.

از سوی دیگر گروه تاریخ را می‌توان یکی از گل‌های سرسبد این دانشکده دانست که طبق اطلاعات ارائه شده، این گروه در سال ۱۳۳۷ با جدا شدن از رشته جغرافیای این دانشگاه توانست خود را به عنوان رشته‌ای مستقل مطرح کند. بعدها در سال ۱۳۷۰ دوره کارشناسی ارشد و در سال ۱۳۷۵ دوره دکتری تاریخ نیز پا به این گروه آموزشی گذاشت.

پذیرش دانشجو در سه رشته کارشناسی ارشد و یک رشته دکتری

اکنون گروه تاریخ دانشگاه تبریز در دوره کارشناسی و در سه رشته - گرایش «تاریخ ایران دوره اسلامی»، «تاریخ عمومی جهان» و «تاریخ تشیع» در دوره کارشناسی ارشد و تاریخ ایران بعد از اسلام، برای دوره دکتری دانشجویی پذیرد. اما شاید جالب باشد که بدانیم، گروه تاریخ دانشگاه تبریز از نظر قدمت دومین گروه تاریخ دانشگاه‌های ایران به شمار می‌رود. نیم‌نگاهی به نام استادان بنام این گروه آموزشی به خوبی نشان از این قدمت دیرینه دارد.

گروه تاریخ میزبان استادان بنام و باتجربه

زنده‌یاد دکتر محمدحسن لطفی را می‌توان اولین استادی دانست که در سال ۱۳۲۷ با تخصص «تاریخ تمدن» نام خود را در فهرست استادان گروه تاریخ دانشگاه تبریز ثبت کرد. دکتر محمدجواد مشکور، احمد تاجبخش، جواد سجادی، سید احمد نورآذر، حسین آلیاری، علی اصغر خامنه‌ای، جواد قره‌آقاجلو، منوچهر امیرخانی و یونس رحیم‌لو از دیگر چهره‌هایی هستند که نام آن‌ها در فهرست استادان دانشگاه تبریز تا قبل از سال ۱۳۵۰ به چشم می‌خورد؛ هرچند این دانشکده از سال ۱۳۵۰ تاکنون نیز میزبان استادان بنام زیادی

مصاحبه رشد آموزش تاریخ
با یکی از استادان گروه تاریخ
دانشگاه تبریز

چهره‌های ماندگار گروه تاریخ دانشگاه تبریز

ولی دین‌پرست یکی از استادان با سابقه گروه تاریخ دانشگاه تبریز است که به گفته خودش از سال ۱۳۸۵ وارد دانشگاه تبریز شده و در تخصص تاریخ ایران دوره اسلامی، به‌عنوان دانشیار، مشغول تربیت دانشجویان این رشته تحصیلی است.

این استاد گروه تاریخ، در خصوص وضعیت این گروه

بوده است. دکتر علی اکبر دیانت، سیروس برادران شکوهی، یحیی کلانتری، داود اصفهانیان، محمدامیر شیخ نوری، بشری دلریش، داریوش رحمانیان و علیرضا خزانلی از استادان سابق این دانشکده محسوب می‌شوند. اکنون این گروه آموزشی با نه عضو هیئت علمی مشغول آموزش و پژوهش در حوزه تاریخ است؛ استنادی که همگی مرتبه علمی دانشیاری و تجربه و تخصص کافی در حوزه تخصصی خود دارند.

تخصص ویژه اعضای هیئت علمی گروه تاریخ

دکتر عباس قدیمی قیداری در تخصص تاریخ قاجار و تاریخ‌نگاری، فاطمه اروچی در حوزه قرون نخستین، غلامعلی پاشازاده در بخش معاصر و عثمانی، رضا دهقانی در تخصص عثمانی، قفقاز و معاصر، ولی دین‌پرست در زمینه تیموریان، محمد سلماسی‌زاده در زمینه قفقاز، معاصر و جهان، ناصر صدقی در تخصص سلجوقیان، علیرضا کریمی در حوزه ایلخانان، و محمدعلی پیرغو در حوزه تاریخ صفویه هم‌اکنون مشغول تدریس در این گروه هستند. تنوع تخصص استادان گروه تاریخ این دانشگاه سبب شده است، این گروه نه تنها در یک یا چند بخش و دوره تاریخی به خوبی ادعای توانمندی کند، بلکه در تمامی حوزه‌ها، دانشجویان توانمندی را به جامعه علمی تحویل دهد و پژوهش‌های تاریخی خوبی داشته باشد.

هم‌اکنون حدود ۱۴۰ دانشجو در دوره کارشناسی، ۸۰ دانشجو در دوره کارشناسی ارشد و در سه رشته تاریخ ایران اسلامی، تاریخ عمومی جهان و تاریخ تشیع، و همچنین ۲۵ دانشجوی دوره دکترا در رشته تاریخ ایران دوره اسلامی، در این گروه آموزشی در حال تحصیل هستند.

پایان نامه‌ها و رساله‌ها

ارائه بیش از ۱۹۰ پایان‌نامه دوره کارشناسی ارشد و ۲۰ رساله دکترا حاصل تلاش دانشجویان تحصیلات تکمیلی گروه تاریخ دانشگاه تبریز بوده است که با عشق و علاقه نسبت به تاریخ سرزمین خود و جهان، به پژوهش‌های علمی دست زده‌اند.

نشریه گروه تاریخ دانشگاه تبریز

نشریه «تاریخ‌نامه ایران بعد از اسلام» نشریه‌ای با درجه علمی - پژوهشی و متعلق به این گروه علمی است که به صورت دوفصلنامه چاپ می‌شود و دستاوردهای علمی پژوهشگران کشور را در بحث تاریخ پذیراست. طبق اعلام داوران و دبیران نشریه، این مجله اولویت را به مقالات پژوهشی و تحلیلی معطوف به بررسی و شناخت مسائل و موضوعات، و تحولات و دگرگونی‌های اجتماعی، فرهنگی و اندیشه‌ای جامعه ایرانی از زمان گسترش اسلام تا تاریخ دوره معاصر داده است.

موزه مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران در دانشگاه تبریز

«موزه مؤسسه تاریخ و فرهنگ ایران» در دانشگاه تبریز را می‌توان از دیگر ظرفیت‌های ویژه این دانشگاه در حوزه تاریخ پژوهی دانست. این موزه بعد از «موزه ایران باستان (ملی)» که در سال ۱۳۱۶ تأسیس شده است، دومین موزه رسمی کشور محسوب می‌شود و در شهر تبریز که به شهر اولین‌ها معروف است، اولین موزه به حساب می‌آید.

فعالیت این موزه در دو مقوله باستان‌شناسی و مردم‌شناسی است. بخش باستان‌شناسی آن شامل ادوار پیش از تاریخ و دوران تاریخی و دوران اسلامی است و تالاری از آن نیز به بخش سکه و مهر اختصاص دارد. بخش مردم‌شناسی نیز شامل بخش‌های جنگ‌افزارهای قدیمی، بافته و فرش، و کتابت شامل قطعات خط، کتاب‌های خطی و چاپ سنگی و اسناد قدیمی است.

بخش باستان‌شناسی دوران صفویه از جمله بخش‌های پربار این موزه را تشکیل می‌دهد. ظرف‌های چینی موزه شکل‌ها و اندازه‌های متفاوت دارند و از قسمت چینی خانه مجموعه بقعه شیخ صفی‌الدین اردبیلی در شهر اردبیل به موزه تحویل داده شده‌اند. این ظرف‌ها به سفارش شاه عباس صفوی توسط هنرمندان چینی، در حدود ۴۰۰ سال قبل ساخته شده‌اند و همه آن‌ها به مهر شاه عباس با عبارت «وقف آستانه شیخ صفی نمود بنده شاه ولایت عباس» مهور هستند.

این موزه هم‌اکنون در ساختمان کتابخانه مرکزی دانشگاه استقرار دارد و در خدمت علاقه‌مندان فرهنگ و تمدن اسلامی ایرانی است.

تحصیلی و استادان آن، به خبرنگار رشد آموزش تاریخ گفت: «این گروه از همان زمان تأسیس تاکنون استادان خوب و بنامی در حوزه تاریخ داشته است که بسیاری از آنان در دوره مربوط به خود در کل کشور مشهور بودند. هم‌اکنون نیز استادان صاحب‌نظری در این گروه مشغول تدریس هستند.»

وی در خصوص تحقیقات خود در زمینه ایران دوره اسلامی گفت: «بخشی از فعالیت‌های علمی و پژوهشی من به روابط ایران و ترکیه در مناسبت‌های فرهنگی، تجاری و غیره مربوط بوده و طی این پژوهش‌ها ثابت شده است که ایران و دولت عثمانی در زمان‌های گذشته اشتراکات فرهنگی زیادی داشته‌اند و حتی هنر عثمانی برگرفته از هنر ایرانی است.»

دین‌پرست با اشاره به وجود دوره دکترا در تخصص «تاریخ ایران دوره اسلامی» در دانشگاه تبریز افزود: «در دانشگاه‌های ایران، در برخی تخصص‌ها همچون اسلام، و ایران در دوره اسلامی و باستان، دانشجویانی مشغول تحصیل هستند، اما متأسفانه تخصص تاریخ جهان در دانشگاه‌های کشور وجود ندارد. دانشیار گروه تاریخ دانشگاه تبریز، این دانشگاه را، بعد از دانشگاه تهران، دومین دانشگاهی شمرد که به پذیرش دانشجویان در دوره دکترا تاریخ اقدام کرده است: «در دهه ۸۰ تنها پنج یا شش دانشگاه دوره دکترا تاریخ را داشتند، اما حالا دانشگاه‌های زیادی دکترا این رشته را تدریس می‌کنند.»